

HELSINGBORGS DAGBLAD

Vecka 5
Lösnummer: mån-tor 25 kr,
fred-sönd 35 kr.
Hemburen från 13,30 kr/dag.

FOTO: SVEN-ERIK SVENSSON

Vägen tillbaka. Bostadslösa Helena har fått en tillfällig lägenhet där hon kan ta hand om sina barn som bott hos sin vuxna storebror. A6

Många försöker få gå före i vaccinkö

Nyheter. Gilbert Tribo (L) är en av de skånska regionråd som fått påstötningar från människor som vill ha gräddfil till vaccinet. A12

”Vi är inte närmare en fast HH-förbindelse än någonsin, det är tvärtom.”

Ingrid Runsten. A3

Hemlösas hus gläds åt nytt besked

■ Björn Ö Anderberg på Hemlösas hus välkomnar Folkhälsomyndighetens besked att de hemlösa ska prioriteras i den tredje fasen av vaccineringen. A5

Kalla kriget lever kvar i Björnsås

Vi träffar museiguiden Mats Nordström i Sveriges enda bevarade luftförsvarsgruppcentral. ”Det är som att kliva rätt in i 1960-talet, brukar många säga”. B14

FOTO: NIKLAS GUSTAVSSON

Slagskott. Stordalens jetski-historia mal hela tiden i bakhuvudet. A32

ÅSTORP

Här lever minnet av det kalla kriget kvar

I en bunker i Åstorp har tiden stannat i det kalla krigets dagar. Här samlades lottor för att öva rapportering av fientligt flyg. Luftförsvarsgruppcentralen Sländan är landets enda bevarade anläggning i sitt slag.

■ Det gröna och oansenliga skjulet ligger i kanten av Björnås. Länge var det ganska obebyggt här. De bostadshus som idag ligger granne med tomten fanns inte när centralen med kodnamnet Sländan var som mest aktiv.

– Vad tänkte folk när de såg ett gäng uniformerade lottor en efter en försvinna in i en byggnad som såg ut som ett utedass? funderar Mats Nordström, ansvarig museiguide och en av de frivilliga som håller i gång Luftbevakningsmuseet i Skåne.

Han berättar att en del närboende som varit med på visningar av den förr superhemliga anläggningen först då förstätt innebörden av vad som skedde där. "Jag visste ju att det var något, men inte vad" sa en besökare.

Centralen på Björnås stod färdig 1954 och var i drift under 40 år. De lottor som observerade misstänkt och fientligt flyg från särskilda torn var ett komplement till radarövervakningen fram till 1994. Tornen sorterades under luftförsvarsgruppcentraler som Sländan i Åstorp. Totalt fanns runt 60 sådana anläggningar i Sverige.

– Detta är den enda bevarade centralen i landet. Det är därför vi har gjort den till visningsanläggning. 97-98 procent är original, resten har vi kompletterat, säger Mats Nordström och visar kartbordet med magnetrakor där

misstänkt fientligt flyg markerades.

I kompanichefens rum står en tung och manuell skrivmaskin av märket Facit. Telefonerna har fingerskiva och rejåla lurar. I ett skåp i pentryt står ett paket bitsocker från Svenska Sockerfabriks AB (SSA). Färgtonerna på möbler går mycket i brunt, gulbrunt och grått. En tur genom Sländan är militärhistoria, men också en dos nostalgi.

Besökare reagerar ofta när de känner igen detaljer, säger Mats Nordström.

– Det är som att kliva rätt in i 1960-talet, brukar många säga.

Centralen har aldrig använts i skarpt läge. Men här har regelbundet hållits övningar. Hit kom lottor för att delta i övningar som leddes av en kompanichef. Man övade i att rapportera

FAKTA

Sländan i Åstorp – en av fyra skånska centraler

■ Skåne hade fyra luftförsvarsgruppcentraler. Förutom Åstorp fanns de i Skepparslöv utanför Kristianstad, Staffanstorp och Tomelilla.

■ Under centralen i Åstorp soterade 20 bevakningstorn.

■ Varje central hade sitt ansvarsområde. Centralen på Björnås hette Kullabygdens luftbevakningskompani, men omfattade större delen av nordvästra Skåne.

och sända vidare observationer av misstänkt fientligt flyg, välregisserade övningar där var och en hade sin bestämda uppgift.

Det optiska luftbevakningssystemet som byggde på direkta och mänskliga observationer skrotades 1994. Därmed var epoken över för centraler som Sländan. Det gällde också luftbevakningstornen som bemannades av lottor, ofta kallade "tornsvälar".

Radarsystemet som nu tog över helt, var enligt Mats Nordström inte överlägset i alla avseenden.

– Radarn blev bra, men den kunde inte se luftland-sättningar eller identifiera flygplans nationalitet.

Möjligheten att komma in i Sländan på en guidad visning har funnits sedan 2016. Den som vill se anläggningen går in på hemsidan för Luftbevakningsmuseet i Skåne, och gör en intresseanmälan via mejl.

För närvarande sker knappt några visningar på grund av coronapandemin. Många frivilliga hör åldersmässigt till riskgruppen. Intresserade kan ändå sätta upp sig på en väntelista.

– Vi ligger lågt just nu, säger Mats Nordström.

TEXT: BIRGITTA JOHANSSON
birgitta.johansson@hd.se

TEXT: NIKLAS GUSTAVSSON
niklas.gustavsson@hd.se

Mats Nordström visar runt i centralen. Taktikbordet till höger har rekonstruerats, men kartan till vänster är ori-

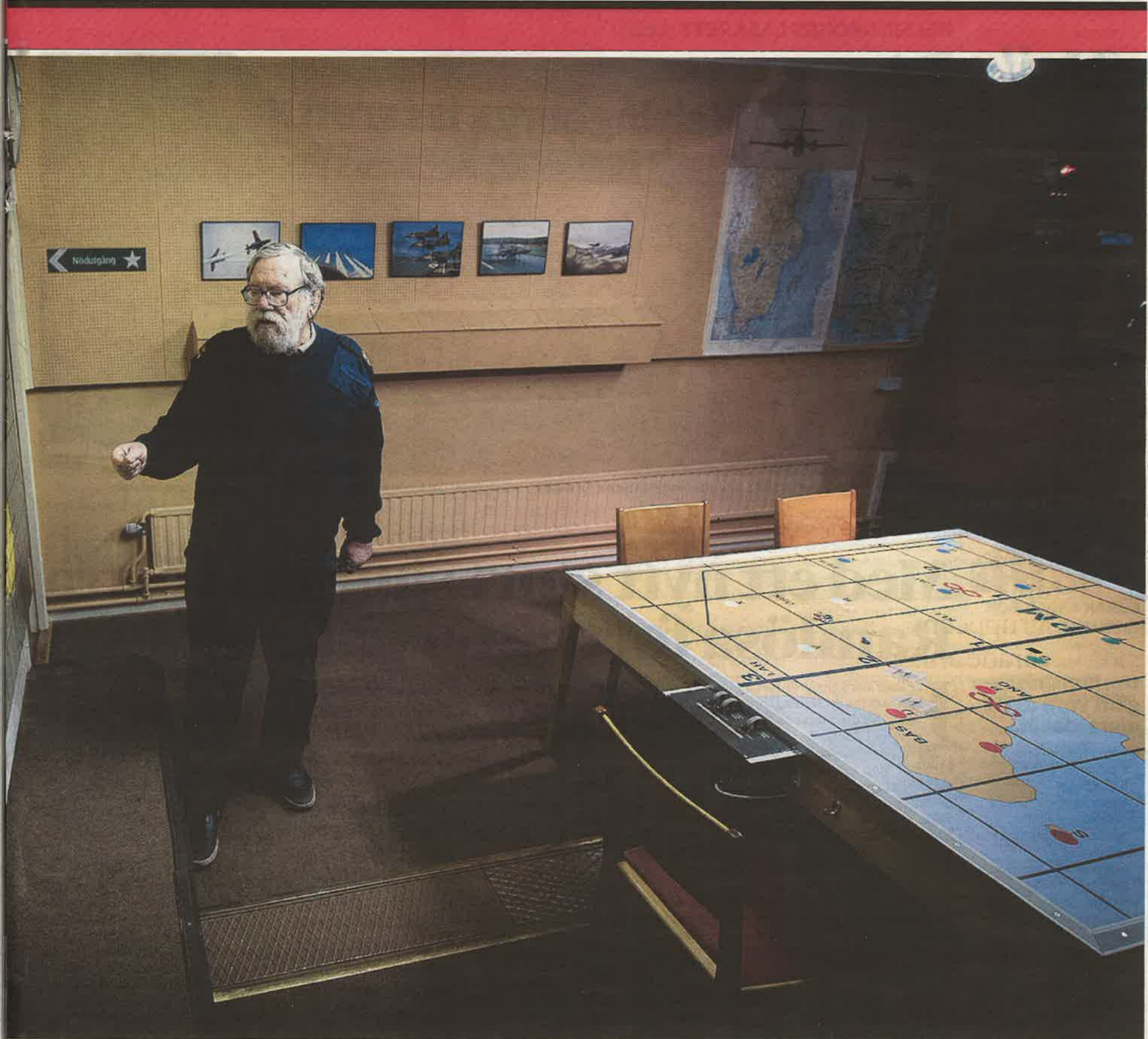

Mats Nordström öppnar dörren till det oansenliga och gröna skjulet. Flera Åstorpsbor som varit här och tittat har inte haft en aning om vad som döljer sig under mark.

vänster är ori-

Mats Nor
bevaknin
annat arb

BJUV KLIPPAN PERSTORP ÅSTORP ÖRKELLJUNGA

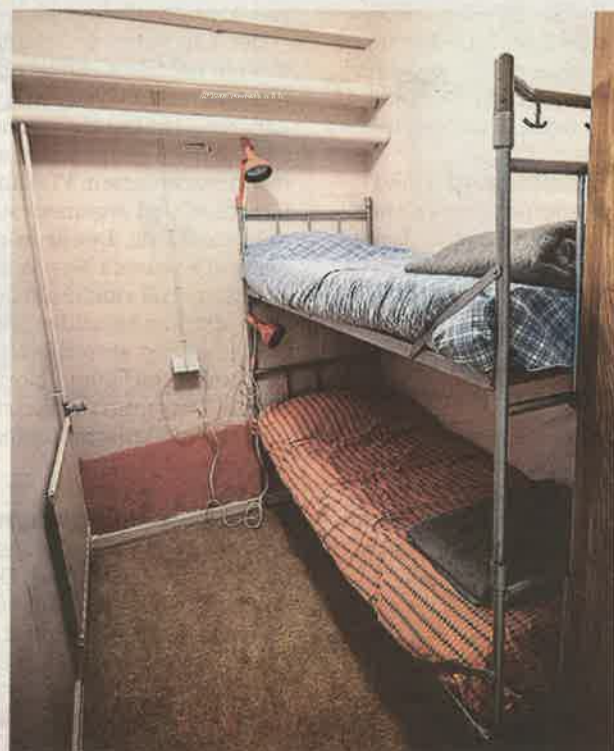
vänster är original.

Mats Nordström, ansvarig museiguide på ideellt drivna Luftbevakningsmuseet i Skåne. Han är pensionär och har bland annat arbetat på Milostaben i Kristianstad.

Dörren till det lilla skjulet öppnas mot en brant trappa som leder ner mot centralen som består av flera rum.

Rum för övernattnig där tiden stått still.